

Notat om tilråding av vedtak om kontrollområdeforskrift

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Til: Avdelingsdirektør Inge Erlend Næsset

Dato: 17. november 2021

Fra: Seksjon fiskehelse og fiskevelferd

Saksnummer: 2021/233252

VEDTAK OM FASTSETTELSE AV FORSKRIFT

-om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner, Trøndelag

Innholdet i forskriftsforslaget

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd foreslår å endre kontrollområde for å bekjempe utbrudd av ILA i Flatanger kommune. Kontrollområdet vil strekke seg over et område i Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner i Trøndelag fylke.

Formålet med endringsforskriften om kontrollområde som foreslått er å forebygge, begrense og bekjempe sykdommen ILA hos fisk etter utbrudd av sykdommen i forskriftens virkeområde, se nærmere avgrensning av virkeområde i § 2.

Forskriften legger restriksjoner på aktivitet i området for å hindre videre smitte. I bekjempelsessonen innføres det forbud mot å sette ut akvakulturdyr. I tillegg innføres det tiltak rettet mot akvakulturanlegg med laksefisk, slakterier og for transport. Mattilsynet vil i tillegg kunne treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet som kan innebære fare for smitteoverføring.

I kontrollområdets overvåkingssone stilles det krav om oversending av lister til Mattilsynet som viser daglig dødelighet av fisk på merdnivå, samt månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke eventuell ILA-smitte. Mattilsynet vil også i overvåkingssonen kunne treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet som kan innebære smitteoverføring.

Mattilsynet kan vedta at bekjempelsessonen skal oppheves når vilkårene for det etter forskriftens § 13 er oppfylt. Forskriften oppheves automatisk to år etter fastsettelse av endringsforskrift som opphever bekjempelsessonen, jfr. forskriftens § 18 andre ledd.

Bakgrunn

Fiskeysykdommen ILA er påvist på sjølokalitet 21676 Kråkholmen i Flatanger kommune i Trøndelag fylke. Lokaliteten drives av Bjørøya AS og Midt-Norsk Havbruk AS.

Bjørøya AS varslet Mattilsynet Region Midt 27. oktober om funn forenelig med mistanke om ILA etter analyse av prøver fra fisk fra lokalitet Kråkholmen.

For å forhindre eventuell smittespredning ble lokaliteten pålagt restriksjoner, blant annet med forbud mot flytting av fisk uten særskilt tillatelse. Lokaliteten ble båndlagt fra 27. oktober 2021.

Mattilsynet stadfestet ILA-diagnose på lokaliteten 15. november 2021 på bakgrunn av inspeksjon av fisken, tegn til sykdom og analyseresultater fra Veterinærinstituttet.

Lokalitet Kråkholmen ligger innenfor gjeldende bekjempelsessone i kontrollområdet for ILA i Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner, Trøndelag. Dette kontrollområdet ble opprettet 12. november 2021 etter utbrudd av ILA ved lokalitet 19356 Kvalrosskjæret. For å bekjempe ILA utbruddet ved lokalitet 21676 Kråkholmen, er det hensiktsmessig å foreta en utvidelse av den gjeldende bekjempelsessonen rundt lokalitet 19356Kvallrosskjæret. Utvidelsen av kontrollområdet gjør at en får en utvidet utstrekning av bekjempelsessonen slik at den får en 5km radius fra lokalitet 21676 Kråkholmen som nå har fått påvist ILA.

Utbredelse av soner

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og Region Midt har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende beredskapsplan for ILA¹, foreslått en utvidelse av bekjempelsessonen i nordlig retning rundt lokaliteten 21676 Kråkholmen for å bekjempe og overvåke sykdommen. Det er vurdert at det ikke er nødvendig å innlemme flere nye lokaliteter i den utvidede bekjempelsessonen.

Som grunnlag for bekjempelsessonens utstrekning fastslår beredskapsplan for ILA at den skal bygge på en vurdering av reell smitterisiko. Epidemiologiske forhold, som mulig smittekontakt, transportveier, samt topografiske og hydrografiske forhold i området skal legges til grunn. Utstrekningen av en bekjempelsessone skal være minst 5 km i radius fra smittet anlegg, og som hovedregel være mellom 5-10 kilometer. Lokale forhold kan tilsi at det er nødvendig med en bekjempelsessone som er større enn 10 km for å kontrollere utbruddet.

Lokalitet 21676 Kråkholmen ligger innenfor bekjempelsessonen i kontrollområdet som nylig ble opprettet. Mattilsynet velger derfor å utvide bekjempelsessonen fremfor å opprette en ny bekjempelsessone omkring lokalitet 21676 Kråkholmen som ville ha overlappet gjeldende bekjempelsessone.

Den foreslåtte overvåkingssonen vil få en utstrekning på omtrent 28 km fra lokaliteten 21676 Kråkholmen til sonens yttergrense. Dette er utenenfor den utstrekningen som overvåkingssonen som hovedregel skal ha. Det har også betydning at det har vært flere ILA-utbrudd i området de siste årene. Vår vurdering er at den foreslåtte overvåkingssonen er nødvendig for å oppnå tilstrekkelig overvåking og smittekontroll.

Bruk av mal for forskrift

For å sikre forutsigbarhet og mulighet for innspill til restriksjoner som settes ved midlertidige forskrifter om sykdomsbekjempelse, benytter Mattilsynet en mal for kontrollområdeforskrift. Malen som benyttes ved ILA har tidligere vært på regulær generell høring før den ble gjort gjeldende. Ved hvert nytt utbrudd vil Mattilsynet ta utgangspunkt i malen når lokal forskrift om ILA-bekjempelse skal vedtas. Ved behov for konkrete avvik fra malen, på grunn av forhold av betydning for smittebegrensning i det enkelte aktuelle tilfellet, vil dette bli særskilt opplyst og begrunnet ved fastsettelse og publisering av fastsatt forskrift.

For fastsettelsen av kontrollområdeforskriften for ILA i Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner, Trøndelag, vil seksjon fiskehelse og fiskevelferd gjøre særskilt oppmerksom på følgende endringer fra hørt forskriftsmal. Vi har vurdert at endringene ikke er i strid med Norges internasjonale forpliktelser, og at de er i tråd med kravet til faglig forsvarlig sykdomshåndtering.

¹ Mattilsynets faglige beredskapsplan for kontroll med utbrudd av infeksjøs lakseanemi (ILA).

Forskriftens § 4 første ledd endres ved at Mattilsynet kan gjøre unntak fra forbudet om å sette ut akvakulturdyr, for utsett av rensefisk, se forskriftens § 4 første ledd andre setning. Bakgrunnen for endringen er at rensefisk ikke er mottakelig for ILA, i tillegg til at biologisk avlusning kan være et effektivt kontrolltiltak mot lus.

Forskriftens § 10 andre ledd andre setning endres fra at «Prøveuttak kan skje slik det fremgår av vedlegg 2 til forskriften» til at «Prøvetak skal skje slik det fremgår av vedlegg 2 til forskriften». Vedlegg 2 til forskriften beskriver hvordan prøveuttak skal gjennomføres, og kravene er i tråd med Norges internasjonale forpliktelser.

Forskriftsmalens § 5 tredje ledd er ikke tatt med. Bakgrunnen er at helsekontroller og prøveuttak i bekjempelsessonen skal gjennomføres av Mattilsynet og ikke av privat fiskehelsetjeneste. Dette følger av internasjonale forpliktelser Norge har påtatt seg gjennom EØS-avtalen. Vi mener derfor det er riktig at kravet, slik det fremgår av § 5 tredje ledd i malen til kontrollområdeforskrift, ikke tas med ved fastsettelsen av denne kontrollområdeforskriften.

Vurdering av konsekvenser

Den foreslåtte kontrollområdeforskriften vil kunne medføre negative økonomiske konsekvenser for lokalitetene som blir omfattet av sonene. For at tiltakene som foreslås kan anses uforholdsmessige må det vises til at tiltakene er mer inngripende enn nødvendig for å hindre spredning av ILA.

Mattilsynets ansvar ved utbrudd av alvorlige fiskesykdommer, slik som ILA, er å sørge for en tilstrekkelig og nødvendig bekjempelse av utbruddet for å sikre at sykdommen ikke etablerer seg eller spres videre. Det er derfor avgjørende at tiltak som anses hensiktsmessige og nødvendige for å bekjempe sykdommen iverksettes og gjennomføres. Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene tiltakene har på næringsaktører og miljøet rundt. Slik seksjon fiskehelse og fiskevelferd ser det representerer de foreslåtte tiltakene nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitte. Hensynet til å hindre spredning av ILA til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper tiltakene påfører aktørene i den begrensede perioden tiltakene varer.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at forslaget til kontrollområde samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av sonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende for oppdrettsvirksomhetene i området.

Det er i tillegg avgjørende med god overvåking og kontroll når slike alvorlige sykdomsutbrudd oppstår. Effektiv håndtering av smittsom sykdom har betydning for fortsatt markedsadgang for norsk laks.

Høring

Kontrollområdeforskrifter i forbindelse med utbrudd av ILA må etableres raskt for å sikre at effektive smittebegrensende tiltak umiddelbart iverksettes. Med denne bakgrunn har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta forskriften fra krav til høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill jfr. forvaltningslovens § 37 fjerde ledd bokstav b og instruks om utredning av statlige tiltak punkt 1-4.

Forskriften som foreslås blir fastsatt uten at forslag til forskrift og utbredelsen av sonene har vært sendt ut til berørte aktører til uttalelse. Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at hensynet til kontradiksjon ved endret fremgangsmåte, ivaretas ved at malen til kontrollområdeforskrift for ILA har vært gjenstand for regulær høring. I tillegg kan berørte parter som ser behov for endring av denne konkrete forskriften etter at den er fastsatt, gi innspill til Mattilsynet. Innspillene vil bli vurdert og fulgt opp. Dersom Mattilsynet ser at det vil være nødvendig eller hensiktsmessig og forholdsmessig, kan det gjøres tilpasninger og endringer i den fastsatte kontrollområdeforskriften.

Denne beslutning om unnlatt høring er gitt av administrerende direktør i Mattilsynet, slik utredningsinstruksen krever ved unntak fra kravene i instruksen, se journalpost 4 på saksnummer 2021/233252.

Tilråding

Basert på vurderingene ovenfor, tilrår seksjon fiskehelse og fiskevelferd at vedlagte forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjons lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner, Trøndelag, fastsettes.

Vedlegg:

Forskrift om endring av forskrift 12. november 2021 nr. 3196 om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjons lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner, Trøndelag

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet, hovedkontoret 17. november 2021 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og forskrift 17. juni 2008 nr. 819 om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr § 36.

I

I forskrift 12. november 2021 nr.3196 om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjons lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr i Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner, Trøndelag gjøres følgende endringer:

§ 2 skal *endret* lyde:

Forskriften gjelder opprettelse av kontrollområde bestående av bekjempelsessone og overvåkingssone i Flatanger, Namsos og Nærøysund kommuner i Trøndelag.

Bekjempelsessone opprettes omkring lokalitet Kvalrosskjæret og omfatter lokalitetene 19356 Kvalrosskjæret, 21676 Kråkholmen, 12625 Bjørgan, 40095 Havsteinsundet, 35477 Makrellskjæret, 12624 Feøyvika, 12633 Lyrneset og 29876 Flotaren.

Bekjempelsessonen utvides omkring lokaliteten 21676 Kråkholmen i Flatanger kommune. Bekjempelsessonen avgrenses:

- Fra vest med en 8 km sirkel fra Kvalrosskjæret fra et punkt vest på Sørøya (10,752093; 64,491429) til et punkt i havet i Halmøyråsa (10,71688; 64,558186); videre med en rett linje til et punkt i havet ved Bjørøyværet (10,753056; 64,613979).
- Fra nord og øst videre med en 5 km sirkel fra Kråkholmen til Leiholmen (10,95838; 64,604618).

Overvåkingssonen ligger utenfor bekjempelsessonen og omfatter lokalitetene 37177 Djuptaren, 30376 Kyrøyene, 26315 Nordgjæslingan, 29537 Eldviktaren, 13271 Almurden, 26795 Austvika og 37157 Brattvika II. Overvåkingssonen avgrenses:

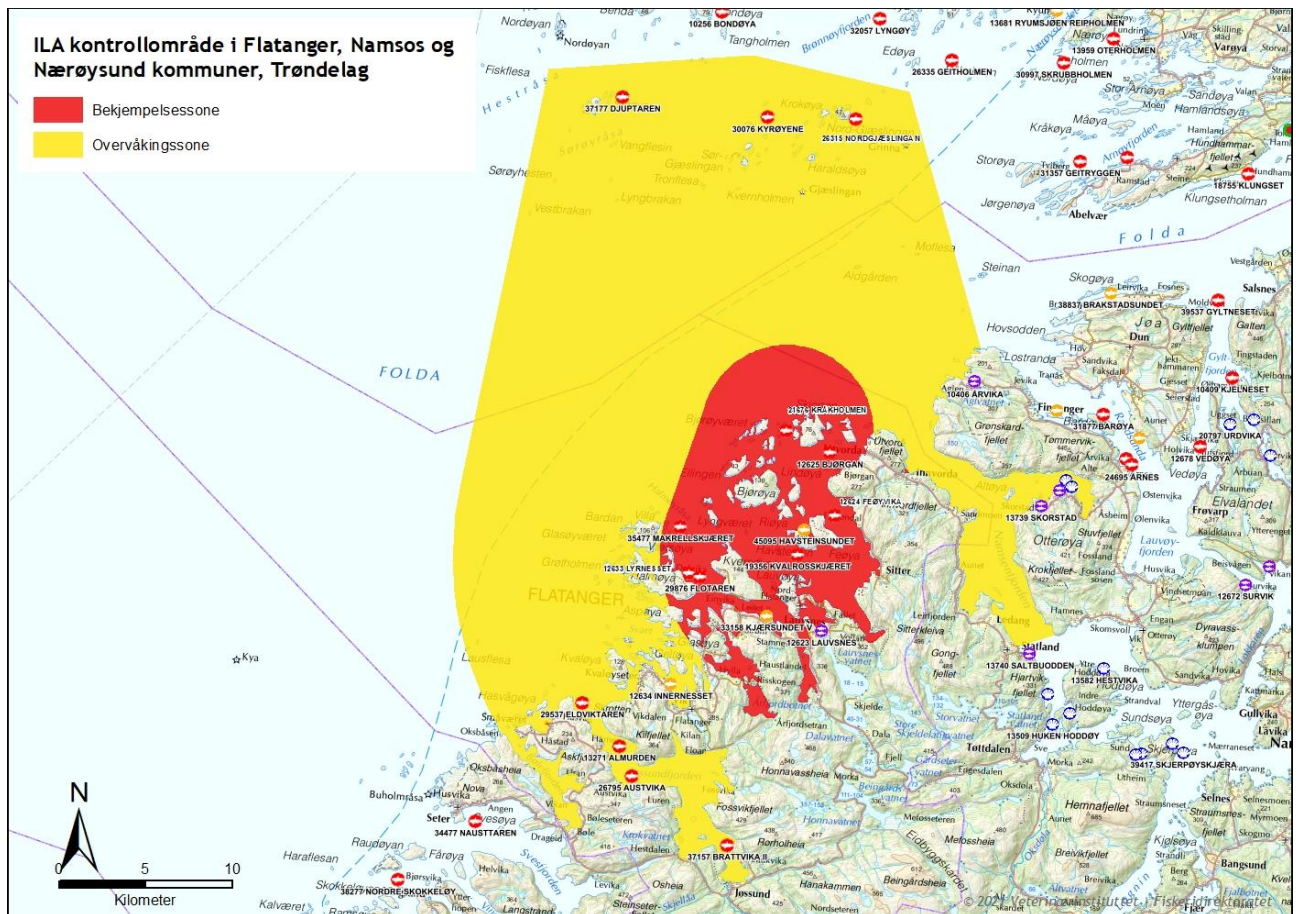
- Fra vest med en 20 km sirkel fra Kvalrosskjæret fra Oksbåsen i Flatanger (10,536839; 64,435693) til et punkt i havet (10,464586; 64,564013) i Folda; videre med en rett linje til et punkt i havet i Hestråsa (10,535535; 64,781708).
- Fra nord videre med en rett linje til et punkt i havet ved Tangholmen (10,782515; 64,796077); videre med en rett linje til et punkt i havet ved Edøya (10,975343; 64,782176)
- Fra øst videre med en rett linje til Lostranda (11,082134; 64,651883)

Koordinatene er angitt i desimal grader.

I vedlagte kart er bekjempelsessonen merket med rødt, overvåkingssonen merket med gult.

Forskriften omfatter også slakterier, tilvirkingsanlegg og notvaskerier utenfor kontrollområdet som håndterer akvakulturdyr, produkter av akvakulturdyr og utstyr fra anlegg i bekjempelsessonen.

Vedlegg 1 (kart) til forskriften erstattes av vedlegg 1 til denne forskriften.

II

Forskriften trer i kraft straks.